

**Застосування факторного аналізу та економіко-математичних методів для оцінювання
прибутку підприємства**

**Применение факторного анализа и экономико-математических методов для оценки
прибыли предприятия**

**Application of factor analysis and economic-mathematical methods for estimating the
company's profit**

Науковий керівник - доц. каф. «Підприємництва і торгівлі», канд. екон. наук., доцент

Семерунь Л. В., Семерунь Л. В., Semerun L. V.

Студент – Шмиріна А. І., Шмырина А. И., Shmyrina A. I.

Розглянуто актуальність дослідження прибутку підприємства. Досліджено підходи до тлумачення показника «прибуток підприємства». Проведено аналіз із застосуванням факторного аналізу та економіко-математичних методів оцінювання прибутку підприємства.

Ключові слова: прибуток, факторний аналіз, рівняння регресії, детермінована модель.

The relevance of the study of enterprise profits is considered. Approaches to the interpretation of the indicator "enterprise profit" are studied. The analysis is carried out with the use of factor analysis and economic-mathematical methods of estimating the company's profit.

Keywords: profit, factor analysis, regression equation, deterministic model.

Рассмотрена актуальность исследования прибыли предприятия. Исследовано подходы к толкованию показателя «прибыль предприятия». Проведён анализ с применением факторного анализа и экономико-математических методов оценки прибыли предприятия.

Ключевые слова: прибыль, факторный анализ, уравнения регрессии, детерминирована модель.

В сучасній ринковій економіці метою кожного підприємства є прибуток. Перші визначення поняття «прибуток» збігалися зі значенням валового доходу, який за індивідуальною системою розподілу поділявся на три категорії: доходи від капіталу, землі та доходи від праці.

Прибуток, як економічний показник, являє собою різницю між ціною реалізації та собівартістю продукції (товарів, послуг), між обсягом отриманої виручки та сумою витрат на виробництво та реалізацію продукції [1].

Існують різні підходи до тлумачення поняття «прибуток підприємства». Відомі вчені, такі як Буряковський В.В., Мочерний С.В., Білик В.О. та багато інших вивчали категорію прибуток. Поддєрьогін А.М. вважає, що прибуток – це частина додаткової вартості, виробленої і реалізованої, готової до розподілу. Після того, як вартість, втілена у створеному продукті, буде реалізована і набере грошової форми – підприємство одержить прибуток. Отже, об'єктивна основа існування прибутку пов'язана з необхідністю первинного розподілу додаткового продукту [2]. А ось Мочерний С.В. характеризує прибуток, як перетворену, похідну форму додаткової вартості, яка з кількісного аспекту являється різницею між ціною продажу і витратами капіталу на її виробництво [3]. Двоє вчених Осовська Г.В. та Юшкевич О.О. зійшлися на думці, що прибуток – це перевищення доходів від продажу товарів та послуг над витратами на виробництво і продаж цих товарів; один із найважливіших показників фінансових результатів господарської діяльності підприємства, підприємця. Прибуток обчислюється як різниця між виручкою від реалізації та сумою витрат виробництва на цю діяльність у грошовому вираженні [4].

Проаналізувавши те, як автори розкривають сутність поняття прибутку, можна виділити основні риси, які є спільними: прибуток частіше всього визначають, як різницю між валовим доходом та витратами; прибуток є одним із самих найважливіших показників у

фінансово-господарських результатах діяльності підприємства; також спільною ознакою є те, що прибуток є різницею між продажною ціною та витратами на його виробництво.

Досягнення максимальної величини прибутку й відповідно мінімізація збитку — це одна із основних цілей будь-якої комерційної організації. Тому основна мета аналізу є саме виявлення та оцінка резервів зростання прибутку. Оцінка формування прибутку здійснювалась на матеріалах ПАТ «Одескабель», основним видом діяльності якого є Виробництво волоконно-оптичних кабелів. Одеський кабельний завод протягом багатьох років робить акцент на якості продукції і конкурентних цінах, модернізації і розширенні виробництва, організації управління відповідно до світових стандартів.

Для оцінки резервів зростання прибутку було розроблено багатофакторну детерміновану модель взаємозв'язку прибутку від операційної діяльності з основними етапи формування фінансових результатів в процесі господарської діяльності підприємства:

$$\text{Под} = \text{ОВ} * \text{ФВ} / \text{ПП} * \text{Фоз} * \text{Рвв} * \text{Кчд} * \text{Кпв} * \text{Род}$$

За допомогою запропонованої факторної моделі можна оцінити вплив ресурсного забезпечення підприємства та ефективності його використання, рентабельності операційної діяльності та інших показників ефективності. Встановили, що найбільш негативний вплив на формування операційного прибутку в 2019 році спричинили такі фактори, як зниження фондівіддачі, коефіцієнту окупності чистого доходу та рентабельності операційної діяльності.

З метою більш детального опису явищ, що відбуваються на досліджуваному підприємстві було проведено кореляційно-регресійний аналіз впливу незалежних змінних величин на прибуток від операційної діяльності. Експертиза економетричної моделі підтвердила, що розроблена регресійна модель залежності операційного прибутку від рентабельності продаж, фінансових витрат та розміру необоротних активів може бути використана для прогнозування прибутку ПАТ «Одескабель» на майбутній період.

Таким чином, отримані результати моделювання дозволяють не тільки спрогнозувати загальні показники оцінки діяльності підприємства, а й визначити напрям його розвитку у майбутньому.

Література:

1. Манів З. О. Економіка підприємства : [Монографія.] / З. О. Манів, І. М. Луцький. – К.: Знання, 2014.
2. Поддєрьогін А. М. Фінанси підприємств : підручник / А. М. Поддєрьогін – 8-е вид. – К. : КНЕУ, 2013. – 385 с.
3. Економічна енциклопедія Т. 3. «П» (поручництво) – Я (японський центр продуктивності) / Редкол.: Б. Д. Гаврилишин, С. В. Мочерний (відп. ред.), О. А. Устенко (заст. відп. ред.) та ін. – К. – Тернопіль : ВЦ "Акад." ТАНГУ, 2002. – 952 с.
4. Осовська Г. В. Економічний словник / Г. В. Осовська, О. О. Юшкевич, Й. С. Завадський. – К. : Кондор, 2007. – 358 с.